

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/118/2019
Identifikačné číslo spisu: 5019200073
Dátum vydania rozhodnutia: 25.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5019200073.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobkyne: I. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. X, Ž., právne zast.: ADVOKÁT ADRIANA HRDINOVÁ, s.r.o., so sídlom Vojtecha Spanyola č. 1726/13, Žilina, proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, so sídlom Špitálska 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2019/2830-0003 KmZ zo dňa 30.01.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp.zn. 29Sa/5/2019 zo dňa 27.08.2019 takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť zamietá.
- II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznáva.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 29Sa/5/2019 zo dňa 27.08.2019 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2019/2830-0003 KmZ zo dňa 30.01.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobkyne proti rozhodnutiu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina číslo: ZA1/OHNNVaŠSD/HN/SOC/2018/60730-5 zo dňa 15.11.2018, ktorým správny orgán prvého stupňa rozhodol podľa § 7 ods. 4 písm. b) zákona č. 571/2009 Z.z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 571/2009 Z.z.) tak, že žalobkyni pri starostlivosti o dieťa: O. M., nar. XX.XX.XXXX odníma rodičovský príspevok od 01.09.2018 v sume 214,70 €. V odôvodnení rozhodnutia správny orgán prvého stupňa uviedol, že žalobkyni vznikol za apríl 2018 nárok na materské vo vyššej sume, než je suma rodičovského príspevku (214,70 €), preto podmienky nároku na rodičovský príspevok a jeho výplatu nie sú naďalej splnené. Oneskoreným oznámením rozhodujúcej skutočnosti (vznik nároku na materské) bol rodičovský príspevok za obdobie od 01.04.2018 do 31.08.2018 v sume 1.073,50 € vyplatený neoprávnene. Na základe daných skutočností správny orgán prvého stupňa rozhodol o odňatí rodičovského príspevku žalobkyni od 01.09.2018 v sume 214,70 €

mesačne. Žalovaný v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že ak oprávnenej osobe vznikne nárok na materské, a suma materského za celý kalendárny mesiac je vyššia ako suma rodičovského príspevku, nárok na rodičovský príspevok oprávnenej osobe nevzniká.

2. Z obsahu administratívneho spisu správne súdy zistili, že žalobkyňa bola poberateľkou rodičovského príspevku v súvislosti so zabezpečovaním riadnej starostlivosti o dieťa M. O., nar. XX.XX.XXXX. Posledná výplata rodičovského príspevku bola za mesiac august 2018. Žalobkyni sa dňa 11.04.2018 narodilo druhé dieťa. Dňa 16.10.2018 doručila správnomu orgánu prvého stupňa rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Žilina zo dňa 11.06.2018, podľa ktorého si žalobkyňa uplatnila nárok na materské a jeho výplatu dňa 03.03.2018 predložením žiadosti o materské č. B0996142 z poistného vzťahu zamestnanca a podľa ktorého má nárok na materské za obdobie od 03.03.2018 do zániku nároku na materské vo výške 44,283 € za deň. Žalobkyni vznikol nárok na materské 03.03.2018, teda za časť kalendárneho mesiaca a za kalendárny mesiac apríl 2018 bolo materské vyplatené za celý kalendárny mesiac, a to v sume vyššej, než je suma rodičovského príspevku (214,70 € mesačne).

3. Krajský súd uviedol, že v prejednávanej veci je medzi účastníkmi sporný výklad § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z.. Žalobkyňa je toho názoru, že uvedené ustanovenie nevylučuje poberanie rodičovského príspevku na maloletú M. a materského na maloletého syna U., keďže dané ustanovenie len vylučuje, aby oprávnená osoba na to isté dieťa poberala aj materské aj rodičovský príspevok.

4. Pre ozrejenie úmyslu zákonodarcu, ktorý sledoval právnou úpravou zákona č. 571/2009 Z.z. krajský súd vychádzal z dôvodovej správy k uvedenému zákonu, v zmysle ktorej účelom rodičovského príspevku je finančná pomoc štátu rodičovi, ktorý sa rozhodne osobne zabezpečiť riadnu starostlivosť o dieťa do troch rokov veku alebo do šiestich rokov veku, ak má dieťa dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav. V prípade, ak sú v rodine dve a viac detí vo veku do troch, resp. do šesť rokov veku, sa tak isto s cieľom predísť duplicitnej pomoci zo strany štátu navrhuje, aby nevznikol nárok na rodičovský príspevok oprávnenej osobe v prípade, ak má jeden z rodičov nárok na materské, alebo sa mu vypláca štátna sociálna dávka - príspevok na starostlivosť o dieťa. Návrhom sa vylúči poskytovanie rodičovského príspevku jednému z rodičov, ktorý sa osobne stará o jedno z detí a zároveň poskytovanie materského alebo príspevku na starostlivosť druhému rodičovi, ktorý sa stará o ďalšie dieťa.

5. Krajský súd vychádzajúc z vyššie citovanej dôvodovej správy k zákonu č. 571/2009 Z.z. sa nestotožnil s takým výkladom žalobkyne, podľa ktorého je rodičovský príspevok štátnou sociálnou dávkou na zabezpečenie starostlivosti o konkrétne dieťa. Podľa názoru krajského súdu účelom rodičovského príspevku je finančné zabezpečenie rodiča, uvedenému korešponduje aj fakt, že rodičia nie sú z hľadiska výšky príspevku diferencovaní podľa počtu detí, o ktoré sa osobne starajú. Aj v prípade starostlivosti o viac detí v rodine, ktoré sú vo veku do troch rokov (alebo šiestich rokov), rodičovský príspevok patrí len jednému rodičovi určenému podľa ich dohody, bez ohľadu na počet detí. Rodičovským príspevkom teda štát prispieva rodičovi, ako oprávnenej osobe, pričom uvedený príspevok má aspoň v minimálnom rozsahu kompenzovať stratu príjmu rodiča v dôsledku osobnej starostlivosti o dieťa. Krajský súd uviedol, že v prípade, ak má jeden z rodičov nárok na materské alebo na obdobnú dávku ako materské v členskom štáte, nárok na rodičovský príspevok nevznikne len v prípade, ak suma materského alebo obdobnej dávky v kalendárnom mesiaci je vyššia ako suma rodičovského príspevku. Účelom tohto ustanovenia zákona je to, aby finančné zabezpečenie rodiča, ktorý je nemocensky poistený, bolo v čase jeho starostlivosti o narodené dieťa vždy prednostne riešené poberaním dávky nemocenského poistenia - materského, z titulu tohto poistenia. Vychádzajúc z uvedeného účelu a vzhľadom na skutočnosť, že oprávnenou osobou na rodičovský príspevok sú obaja rodičia, dikcia ustanovenia, že rodičovský príspevok sa neposkytuje ani jednému rodičovi, ak jeden z nich (ktorýkoľvek) má nárok na materské, zabraňuje žalobkyni poberať rodičovský príspevok po priznaní materského. Krajský súd konštatoval, že rodičovský príspevok je jednoznačne viazaný na rodiča - oprávnenú osobu. Uvedené tak vylučuje možnosť diskriminácie rodín s rôznym počtom detí, nakoľko každej „rodine“ je daná k dispozícii len jedna podpora zo strany štátu.

6. Žalobkyňa proti rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť, pretože má za to, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Sťažovateľka zastáva názor, že rodičovský príspevok je dávkou viazanou na konkrétne dieťa a nie na oprávnenú osobu a § 3 ods. 8 písm. a) zákona č. 571/2009 Z.z. sa týka len súbehu materského a rodičovského príspevku na to isté jedno dieťa, na ktoré si oprávnená osoba uplatňuje nárok na rodičovský príspevok. Žiadne ustanovenie zákona o rodičovskom príspevku a teda ani § 3 ods. 8 písm. a) zákona č. 571/2009 Z.z. pod následkom straty nároku na rodičovský príspevok nezamedzuje tomu, aby oprávnená osoba poberala rodičovský príspevok na jedno dieťa a materské na dieťa druhé. Preto súbeh materského ako dávky nemocenského poistenia a rodičovského príspevku ako štátnej sociálnej dávky nemôže predstavovať duplicitu vyplácania štátnych dávok. V zákone č. 571/2009 Z.z. je len obmedzené duplicitný nárok na rodičovský príspevok pri viacerých deťoch, alebo viacerým oprávneným osobám. Zákonodarca v § 3 ods. 8 písm. a) vylúčil nárok na rodičovský príspevok len v prípade, že na dieťa, na ktoré si uplatňuje oprávnená osoba nárok na rodičovský príspevok, poberá ktorákoľvek oprávnená osoba materské a aj to len v prípade, že táto dávka nemocenského poistenia - materské je vo vyššej sume ako rodičovský príspevok. Pokiaľ je táto dávka nižšia, tak nárok na rodičovský príspevok vzniká v rozsahu rozdielu sumy rodičovského príspevku a vyplácaného materského. Zo znenia a obsahu zákona č. 571/2009 Z.z. je nespochybniteľné, že zákon o rodičovskom príspevku neuvádza, že vznik nároku na materské na ďalšie dieťa v rodine spôsobuje odňatie rodičovského príspevku, už poskytovaného na iné dieťa v rodine a to z dôvodu nepravom vyplácaného príspevku. Na základe horeuvedených skutočností žalobkyňa navrhuje, aby kasačný súd zmenil rozsudok krajského súdu a zrušil preskúmané rozhodnutie správneho orgánu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. K podanej kasačnej sťažnosti sa vyjadril žalovaný. Žalovaný zastáva názor, že interpretácia právnej normy zo strany žalobkyne nie je správna a pri hľadaní významu inštitútu rodičovského príspevku je potrebné vychádzať z účelu tohto inštitútu definovaného v § 1 ods. 1 zákona č. 571/2009 Z.z.. Žalovaný má za to, že účelom rodičovského príspevku je finančné zabezpečenie rodiča, ktorý sa stará o dieťa. § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z. neviaže podmienky výluky vzniku nároku na rodičovský príspevok na konkrétne dieťa, ale len na existenciu situácie, kedy jednému z rodičov vznikne nárok na materské, a to na ktorúkoľvek dieťa. V súvislosti s § 4 ods. 2 zákona č. 571/2009 Z.z. žalovaný uviedol, že predmetné ustanovenie nerieši diferenciaciu rodičovského príspevku podľa počtu detí, predmetné ustanovenie rieši situáciu ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dve a viac súčasne narodených detí (dvojčiky, trojičky). Podľa žalovaného ak je v rodine viac detí, rodičovský príspevok vzniká len jednej oprávnenej osobe. V súvislosti s § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z. žalovaný zastáva názor, že ak sú v rodine dve a viac detí vo veku do troch alebo do šesť rokov, nevznikne nárok na rodičovský príspevok oprávnenej osobe v prípade, ak má jeden z rodičov nárok na materské. Účelom ustanovenia je, aby finančné zabezpečenie rodiča, ktorý je nemocensky poistený, bolo v čase jeho starostlivosti o dieťa vždy prednostne riešené poberaním dávky nemocenského poistenia. Vzhľadom na skutočnosť, že oprávnenou osobou na rodičovský príspevok sú obaja rodičia, dikciou ustanovenia, že rodičovský príspevok sa neposkytuje ani jednému rodičovi, ak jeden z nich má nárok na materské, sa zabraňuje prípadnému zneužívaniu tejto štátnej dávky v rodinách, v ktorých je zabezpečovaná starostlivosť o viac detí do troch rokov, resp. do šesť rokov veku. Žalovaný uvádza, že účelom rodičovského príspevku je finančná pomoc štátu rodičovi, ktorý sa stará o dieťa. Ak je v rodine viac detí do troch, resp. šiestich rokov veku (ktoré má dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav), vzniká len jeden nárok na rodičovský príspevok a len jednému rodičovi, teda jednej oprávnenej osobe. Týmto zákon vylučuje poskytovanie rodičovského príspevku rodičovi pri starostlivosti o každé dieťa a vylučuje sa poskytovanie rodičovského príspevku súčasne každému rodičovi pri starostlivosti o jedno alebo viac detí. § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z. neviaže podmienky výluky vzniku nároku na rodičovský príspevok na konkrétne dieťa, ale jednoznačne len na podmienku a to existenciu situácie, kedy jednému z rodičov vznikne nárok na materské. Na základe hore uvedených skutočností žalovaný navrhuje kasačnú sťažnosť žalobkyne zamietnuť.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu nie je dôvodná.

9. Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 571/2009 Z.z. rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát

prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa.

10. Podľa § 3 ods. 6 zákona č. 571/2009 Z.z. ak je v rodine viac detí podľa § 3 ods. 2, vzniká len jeden nárok na rodičovský príspevok a len jednej oprávnenej osobe určenej podľa ich dohody.

11. Podľa § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z. nárok na rodičovský príspevok nevzniká ani jednej oprávnenej osobe, ak a) aspoň jedna z nich má nárok na materské alebo má nárok na obdobnú dávku ako materské v členskom štáte a suma materského alebo obdobnej dávky ako materské v členskom štáte za celý kalendárny mesiac je vyššia ako suma rodičovského príspevku podľa § 4 ods. 1 a 2 alebo § 4 ods. 3, alebo b) štát, ktorý nie je členským štátom, vypláca jednej z nich obdobnú dávku ako rodičovský príspevok alebo obdobnú dávku ako materské.

12. Podľa § 7 ods. 4 písm. b) zákona č. 571/2009 Z.z. rodičovský príspevok sa odníme od kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa rodičovský príspevok vyplatil, ak sa rodičovský príspevok vyplácal neprávom.

13. V prejednávanej veci je medzi účastníkmi sporný výklad citovaného ust. § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z..

14. Podľa názoru kasačného súdu sa krajský súd náležitým a vyčerpávajúcim spôsobom vysporiadal so všetkými žalobnými námietkami žalobkyne, ktoré sú totožné s kasačnými námietkami. V tomto smere kasačný súd poukazuje na skutkové a právne argumenty a závery krajského súdu, s ktorými sa stotožňuje, a preto nebude opakovať pre účastníkov konania známe skutočnosti. Pre doplnenie uvádza nasledovné dôvody:

15. Kasačný súd v plnej miere súhlasí s názorom krajského súdu (a zákonodarcu), na základe ktorého nárok na rodičovský príspevok pri starostlivosti o to isté dieťa patrí vždy len jednému rodičovi, pričom určenie rodiča závisí len od ich vzájomného rozhodnutia a dohody. V situácii, ak je v rodine viac detí do troch rokov, resp. do šiestich rokov veku dieťaťa, ktoré má dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav, rodičovský príspevok takisto patrí len jednému z rodičov v príslušnej zákonom ustanovenej výške, a to bez ohľadu na počet detí v rodine.

16. Účelom materského poskytovaného z nemocenského poistenia a rodičovského príspevku je kompenzovanie straty príjmu zo zárobkovej činnosti, ku ktorej dochádza v dôsledku zákonom predvídaných životných situácií (napr. materstvo). Práve z tohto dôvodu oprávnená osoba má nárok iba na jednu dávku - buď na materské, alebo na rodičovský príspevok. § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z. je koncipovaný tak, že v prípade, ak oprávnená osoba je na rodičovskej dovolenke s dieťaťom do troch (resp. šiestich) rokov veku, avšak žene sa počas trvania rodičovskej dovolenky narodí druhé dieťa, oprávnenej osobe nevzniká súbežne nárok na rodičovský príspevok (na staršie dieťa) a nárok na materské za menšie dieťa. V prípade, ak oprávnená osoba bola počas trvania rodičovskej dovolenky s prvým dieťaťom stále zamestnaná a spĺňala podmienky nároku na vznik materského, oprávnená osoba nemôže poberať materské a rodičovský príspevok zároveň, a preto oprávnená osoba plynule prejde z rodičovskej dovolenky na materskú dovolenku a z rodičovského príspevku na materské, ak je výška materského vyššia ako výška rodičovského príspevku. Táto oprávnená osoba je povinná oznámiť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý vypláca rodičovský príspevok na staršie dieťa, že jej vznikol nárok na materské na mladšie dieťa. V prípade, že tak oprávnená osoba neurobí, bude musieť rodičovský príspevok vyplácaný súbežne popri materskom vrátiť.

17. Kasačný súd nemôže súhlasiť s právnym názorom sťažovateľky, na základe ktorého § 3 ods. 8 zákona č. 571/2009 Z.z. vylučuje len situáciu, kedy by niektorá z oprávnených osôb poberala materské na určité dieťa, a na to isté dieťa by si zároveň uplatnila nárok na rodičovský príspevok. Kasačný súd konštatuje, že podľa § 48 ods. 2 zákona o sociálnom poistení poistenkyni vzniká nárok na materské od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred týmto dňom, a ak porodila skôr, odo dňa pôrodu. Nárok na materské zaniká uplynutím 34.

týždňa od vzniku nároku na materské, ak tento zákon neustanovuje inak. Nárok na rodičovský príspevok vzniká až po skončení výplaty materského, ak je materské vyplácané vo vyššej sume ako je suma rodičovského príspevku. Na základe tejto skutočnosti najvyšší súd konštatuje, že nie je možné, aby oprávnená osoba poberala aj materské, aj rodičovský príspevok na to isté dieťa, pretože tieto dva inštitúty kompenzujú straty príjmu zo zárobkovej činnosti oprávnenej osoby v inom časovom úseku.

18. Z horeuvedených dôvodov Najvyšší súd SR nesúhlasí s názorom sťažovateľky, na základe ktorého právne posúdenie krajského súdu, že § 3 ods. 8 zákona o rodičovskom príspevku viaže podmienku výluky nároku na rodičovský príspevok len na existenciu situácie, kedy vznikne nárok na materské a to na ktorékoľvek dieťa, nie je legitímnym výkladom zákona zo strany krajského súdu, ale ide o neprípustné doplnenie znenie zákona, ktoré nie je možné vyvodit' ani z obsahu ani z účelu zákona o rodičovskom príspevku.

19. Podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy SR sudcovia sú pri výkone funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom. Podľa rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. III. ÚS 274/2007 zo dňa 11. októbra 2007, „pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca musí sa od neho odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). V takýchto prípadoch sa musí zároveň vyvarovať svojvôle a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom.“ Z horeuvedených skutočností vyplýva, že v prípade žalobkyne súd bol povinný vychádzať z doslovného znenia § 3 ods. 8 zákona o rodičovskom príspevku, pretože ako to vyplýva aj z dôvodovej správy zákona, cieľom zákonodarcu bol poskytnúť iba jednu formu kompenzácie straty príjmu zo zárobkovej činnosti, ku ktorej dochádza v dôsledku vzniku rodičovstva. Rovnako ako krajský súd, aj Najvyšší súd SR chápe aktuálnosť potreby zmeny súčasnej právnej úpravy, avšak pri súčasnej legislatívy súd je viazaný aktuálnym právnym stavom.

20. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné kasačnú sťažnosť žalobcu podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietnuť.

21. O trovách konania súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, a účastníkom nepriznal náhradu trov konania, pretože sťažovateľka v konaní nebola úspešná a žalovanému nárok na náhradu trov v zásade neprináleží.

22. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd SR v senáte pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok